

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Innovation i den blå økonomi: indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse«

COM(2014) 254 final/2

(2015/C 012/15)

Ordfører: **Seamus Boland**

Medordfører: **Gonçalo Lobo Xavier**

Den 13. maj 2014 besluttede Kommissionen under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Innovation i den blå økonomi: indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse«

COM(2014) 254 final/2.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, der vedtog sin udtalelse den 1. oktober 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 502. plenarforsamling den 15.—16. oktober 2014, mødet den 15. oktober, følgende udtalelse med 143 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod:

1. Sammenfatning af konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU bifalder Kommissionens dokument, som tager sigte på at optimere havenes beskæftigelsespotentiale gennem innovation med særligt fokus på havbioteknologi, havenergi og havminedrift.

1.2 Udvalget er bekymret over den manglende koordinering af private og offentlige foranstaltninger og anfører, at der også medlemsstaterne imellem eksisterer lignende koordineringsvanskeligheder. Manglen på tilstrækkelige data og datasystemer til levering af præcise oplysninger om havene og deres potentiale stikker også en kæp i hjulet på innovationsudviklingen på trods af den store indsats fra universiteter og videntcentre i medlemsstaterne. Hvis disse problemer ikke bliver løst, vil det efter EØSU's opfattelse betyde, at de europæiske borgere går glip af nye beskæftigelsesmuligheder.

1.3 Udvalget fastholder, at flagskibsinitiativet »Innovation i EU« er afgørende for udviklingen af den blå økonomi, men der er behov for mere støtte fra Kommissionen, f.eks. i form af den nødvendige lovgivning, langsigtet finansiering og flere oplysninger om de eksisterende innovationsprogrammer.

1.4 EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen og de enkelte medlemsstater til hurtigst muligt at afhjælpe de svagheder, som er blevet konstateret med flagskibsinitiativet »Innovation i EU«.

1.5 Parallelt med den videnskabelige tilgang i meddelelsen mener udvalget, at der også er behov for at medtænke strategier for turisme i kystområder i processen. Det vil ikke alene skabe øget interesse for spørgsmålet i civilsamfundet, men også gøre det muligt at drage nytte af fordelene ved et integreret samarbejde mellem de to synsvinkler på processen.

1.6 EØSU anbefaler fuld inddragelse af kyst- og øsamfund, hvor de traditionelle industrier, herunder fiskeri, er i alvorlig nedgang, i alle faser af udviklingen af den blå økonomi for at sikre den rette balance mellem F & U og turismeaktiviteter, som kan føre til jobskabelse og velstand. I den forbindelse præciserer udvalget, at alle samfund med tilknytning til den blå økonomi bør være repræsenterede i en konstruktiv dialog mellem alle berørte parter. Desuden har disse samfund, og især øer, et tydeligt potentiale i denne kontekst og kan yde et specifikt bidrag, hvad angår innovation i den blå økonomi.

1.7 Ved udarbejdelse af strategier til fremme af beskæftigelsen i den blå økonomi er det vigtigt at tage højde for innovation inden for bl.a. skibsbyggeri, akvakultur, havneinfrastruktur og fiskeri. Eftersom behovet for at overholde forskellige miljøkrav allerede er voksende, anbefaler udvalget, at Kommissionen i sine havpolitikforanstaltninger sætter fokus på det beskæftigelsespotentiale, som opstår ved tilpasningen til nye miljøkrav.

1.8 Med den nuværende politik er det tydeligt, at det vil tage lang tid, før målet om at øge beskæftigelsen gennem innovation i den blå økonomi er opfyldt. EØSU slår i den forbindelse til lyd for, at Kommissionen søger at nå til enighed med alle parterne om en intelligent tidsplan, så foranstaltninger kan tilrettelægges med henblik på en hurtig gennemførelse af strategierne.

1.9 Udvalget bifalder Kommissionens foreslåede foranstaltninger, men mener, at de er utilstrækkelige i antal, og at medlemsstaternes engagement er mangelfuldt. Derfor er det nødvendigt at holde et særligt EU-topmøde om innovation i den blå økonomi inden 2016 med deltagelse af ministrene med ansvar for maritime anliggender og tilknyttede områder. Formålet med mødet ville være at prioritere centrale strategier og fastsætte gennemførelsesplaner, som er realistiske for alle medlemsstater under hensyntagen til deres særlige karakteristika. EØSU ser desuden gerne, at civilsamfundet, herunder arbejdstagere og marginaliserede grupper, bliver behørigt repræsenteret på det foreslåede erhvervs- og videnskabsforum for den blå økonomi, der er planlagt i 2015.

2. Forklaring og baggrund

2.1 I 2011 vedtog Kommissionen en meddelelse om blå vækst⁽¹⁾, hvoraf det fremgår, at støtte til Europas kyster og have skaber potentiale for beskæftigelse. I meddelelsen blev der lagt vægt på den rolle, som havenergi kan spille i forhold til at øge beskæftigelsesmulighederne.

2.2 Det skønnes, at mellem 3 % og 5 % af EU's BNP i dag stammer fra den maritime sektor samlet set, som beskæftiger ca. 5,6 mio. mennesker og bidrager med 495 mia. euro til den europæiske økonomi. Omkring 90 % af handlen med tredjelande og 43 % af samhandlen inden for EU foregår ad søvejen. Den europæiske værftsindustri og de nærtstående industrier står for 10 % af den samlede produktion på verdensplan. Der opererer næsten 100 000 både i Europa inden for fiskeri og akvakultur. Samtidig er der også andre og nyere aktiviteter under udvikling, bl.a. mineraludvinding og vindmølleparker (*The European Union explained: Maritime affairs and fisheries*, 2014, http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/fisheries_en.pdf).

2.3 Medlemsstaterne og EU-institutionerne er bekymrede for, at den ikkebæredygtige udnyttelse af havene truer den skrøbelige balance i havets økosystemer. Dette er en udfordring for de havinitiativer, som tager sigte på at skabe arbejdspladser og bidrage til Europa 2020-strategien.

2.4 Kommissionen er også bevidst om de svagheder, som er blevet konstateret med flagskibsinitiativet »Innovation i EU«, bl.a. utilstrækkelig investering i viden, manglende adgang til finansiering, høje omkostninger i forbindelse med intellektuelle ejendomsrettigheder, langsomme fremskridt i retning af indbyrdes compatible standarder, ineffektiv anvendelse af offentlige indkøbsprocedurer og dobbeltarbejde inden for forskning. I sin årlige vækstundersøgelse for 2014 peger Kommissionen på yderligere svagheder, såsom utilstrækkeligt innovationssamarbejde mellem den offentlige og private sektor, mangelfuld omsætning af forskningsresultater til produkter og tjenesteydelser og en voksende kvalifikationskløft.

⁽¹⁾ Blå vækst — mulighederne for bæredygtig vækst i den maritime økonomi, COM(2012) 494 final.

2.5 De tilgængelige data om havbundens karakteristika (bl.a. kortlægning af levesteder på havbunden), havbundsgeologi og andre usikkerheder i forbindelse med havene er begrænsede og hindrer en hurtigere innovativ udvikling.

2.6 Det bemærkes, at Kommissionen inden for rammerne af sine politikker forvalter et betydeligt antal initiativer, som bl.a. omfatter:

- adgang til data uden restriktioner
- integration af datasystemer
- vedtagelse af den europæiske havforskningsstrategi.

2.7 På trods af reformen af den fælles fiskeripolitik er tusindvis af kystsamfund i tilbagegang. Mange af dem kan ikke længere følge med konkurrencen på havene og har brug for betydelig støtte til at opgradere deres fiskerflåder. Også i de supplerende tjenester som skibsbygning og -vedligeholdelse og levering af andre tilknyttede tjenesteydelser er der nedgang at spore.

2.8 Adriaterhavet, Det Joniske Hav, Det Arktiske Ocean, Atlanterhavet, Det Irske Hav, Østersøen, Sortehavet, Middelhavet og Nordsøen er nogle af havene omkring Europa.

3. Baggrund for Kommissionens meddelelse

3.1 Torsdag den 8. maj fremlagde Kommissionen en handlingsplan for »innovation i den blå økonomi«, hvis overordnede målsætning er indfrielse af havenes potentiale for vækst og beskæftigelse. Den indeholder en række initiativer, som skal skabe større viden om havene, forbedre de nødvendige færdigheder for at kunne anvende nye teknologier i havmiljøet og styrke koordineringen af havforskning. Kommissionen har foreslået at:

- opstille et digitalt kort over hele havbunden i de europæiske farvande senest i 2020
- oprette en online informationsplatform, som skal være klar til brug inden udgangen af 2015, om havforskningsprojekter under Horisont 2020-programmet og nationalt finansieret havforskning og udveksle resultater fra afsluttede projekter
- oprette et erhvervs- og videnskabsforum for den blå økonomi, som vil inddrage den private sektor, forskere og NGO'er i udformningen af fremtidens blå økonomi og udvekslingen af idéer og resultater. Forummet mødes for første gang i forbindelse med den europæiske havdag 2015 i Piræus i Grækenland
- opmuntre forskerkredse, erhvervslivet og uddannelsesaktører til inden udgangen af 2016 at kortlægge behovene og de nødvendige færdigheder for fremtidens arbejdsstyrke i den maritime sektor
- undersøge mulighederne for, at større aktører inden for forskning, erhvervsliv og uddannelse kan oprette et videns- og innovationsfællesskab (VIF) for den blå økonomi efter 2020. VIF'er er en del af Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) og kan stimulere innovation på flere måder, f.eks. ved at gennemføre uddannelsesprogrammer, lette overgangen fra forskning til marked og etablere innovationsprojekter og andre virksomhedsinkubatorer.

3.2 Særskilte industrier i den blå økonomi er bl.a. akvakultur, turisme i kystområder, havbioteknologi, havenergi og havminedrift.

3.3 Selvom den blå økonomi rent økonomisk tegner sig for 5,4 mio. arbejdspladser og har en bruttoværditilvækst på næsten 500 mia. euro om året, så mangler havbioteknologi, havenergi og havminedrift stadig at blive udviklet som nettobidragdere til økonomien.

3.4 Ifølge Kommissionen kan disse sektorer i væsentlig grad bidrage til den blå økonomi på følgende måder:

- Havbioteknologi gør det muligt at udforske havet og gennemføre DNA-sekvensering ved hjælp af ny undervands-teknologi. EU-landenes indsats skaber en kritisk masse, som vil fremme lukrative nichemarkeder.
- Havenergi er en fremspirende sektor. Hvis den forvaltes hensigtsmæssigt, har den potentiale til at indfri mål for vedvarende energi og reduktion af drivhusgasemissionerne. Takket være de fremskridt, der allerede er gjort, skønnes det, at der er et realistisk potentiale i sektoren til at skabe økonomisk vækst gennem nye innovative teknologier.
- Havminedrift har potentiale til at skabe beskæftigelse, i og med der potentielt findes store mængder af mineraler i havbunden. Under behørig hensyntagen til miljøspørgsmål vil udvinding af disse mineraler sandsynligvis kunne udfylde hullerne på markedet, når genanvendelse enten ikke er mulig eller hensigtsmæssig, eller når byrden på de landlige miner er for stor. Selvom sektoren stadig er lille, har den potentiale til at skabe bæredygtig vækst og beskæftigelse for de kommende generationer.

3.5 Den blå økonomi nyder godt af EU's flagskibsinitiativ »Innovation i EU«, som har fokus på at skabe et innovationsfremmende miljø. Det nye program Horisont 2020 med et budget på 79 mia. euro er EU's største innovations- og forskningsprogram.

3.6 Kommissionens meddelelse redegør også for initiativets svage sider, bl.a. utilstrækkelig investering i viden, manglende adgang til finansiering, høje omkostninger i forbindelse med intellektuelle ejendomsrettigheder, langsomme fremskridt i retning af indbyrdes kompatible standarder, ineffektiv anvendelse af offentlige indkøbsprocedurer og dobbeltarbejde inden for forskning.

3.7 Kommissionen har foreslået følgende foranstaltninger:

- Lancering af en bæredygtig proces fra 2014 og fremefter, som skal sikre, at havdata er lettilgængelige, indbyrdes kompatible og uden brugsrestriktioner
- Levering af et kort i flere opløsninger af havbunden i samtlige EU-farvande inden januar 2020
- Etablering af en informationsplatform inden udgangen af 2015, som skal indeholde oplysninger om al havforskning, der foretages inden for rammerne af Horisont 2020-programmet, såvel som oplysninger om nationalt finansierede havforskningsprojekter
- Afholdelse af det første møde i erhvervs- og videnskabsforummet for den blå økonomi i 2015.
- Etablering af en alliance for kvalifikationer i havsektoren i perioden 2014-2016.

3.8 Det bør bemærkes, at Kommissionsmeddelelsen ikke definerer begrebet »blå økonomi«, men EØSU noterer sig definitionen i EU's tredje interimrapport fra marts 2012 med titlen *Scenarios and drivers for sustainable growth from the oceans, seas and coasts*, hvori blå vækst defineres som intelligent, bæredygtig og inklusiv økonomisk og beskæftigelsesmæssig vækst skabt af have og kyster. Den maritime økonomi består af alle de sektorielle og tværsektorielle økonomiske aktiviteter, der har med have og kyster at gøre. Selvom der tit er tale om geografisk specifikke aktiviteter, omfatter denne definition også de tætteste direkte og indirekte støtteaktiviteter, som er nødvendige for, at de maritime økonomiske sektorer kan fungere korrekt. Disse aktiviteter kan finde sted overalt, også i indlandsstater. Den maritime beskæftigelse omfatter al beskæftigelse (målt i fuldtidsstillinger), der hidrører fra de ovennævnte aktiviteter med tilknytning til have og kyster.

4. Generelle bemærkninger

4.1 For at realisere potentialet i den blå økonomi i Europa skal medlemsstaterne og alle berørte aktører, herunder civilsamfundet, deltage aktivt i udarbejdelsen af politikker og lokale løsninger, som kan afhjælpe de mange svagheder konstateret med flagskibsinitiativet »Innovation i EU« og opregnet i den årlige vækstundersøgelse for 2014.

4.2 Flagskibsinitiativet »Innovation i EU« er afgørende for udviklingen af den blå økonomi, men der er behov for betydeligt mere støtte og udvikling af initiativet, hvis det skal kunne realisere havenes økonomiske potentiale.

4.3 I forbindelse med det europæiske semester må Kommissionen sikre, at der i medlemsstaternes nationale reformplaner indarbejdes politikker, som afspejler prioriteterne om blå vækst.

4.4 Havforurening, hvoraf en stor del kommer inde fra land, har store konsekvenser for en bæredygtig blå økonomi i fremtiden. Tilsvarende vil de miljømæssige betænkeligheder vedrørende havminedrift, behovet for bedre havneinfrastruktur og forbedringer for at forøge miljøkvaliteten i søfartssektoren begrænse den blå økonomis beskæftigelsespotentialer, hvis ikke der bliver taget hånd om dem med det samme.

4.5 Især er der behov for at fokusere på den svære situation i kystsamfund, der er ramt af den omfattende økonomiske krise i Europa, og som er afhængige af den blå økonomi, ved at skabe en tættere kobling til EU-programmer som den fælles fiskeripolitik.

4.6 I Europa har fragmenteringen af politikker og foranstaltninger til fremme af den økonomiske værdi af havene virket som en hæmsko for opbygningen af bæredygtige økonomier i de forskellige sektorer. Ligeledes rummer aftaler om den blå økonomi mellem Europa og USA og andre globale aktører nye beskæftigelsesmuligheder.

4.7 Den blå økonomi afhænger af udviklingen i skibsværftsindustrien, som omfatter ca. 150 større skibsværfter i Europa, hvoraf omtrent 40 er aktive på verdensmarkedet for store søgående handelsskibe. Værfterne (de civile såvel som orlogsværfterne, der beskæftiger sig med bygning og reparation af skibe) beskæftiger direkte omkring 120 000 personer i EU. Kommissionens meddelelse bør i højere grad redegøre for søfartsindustriens bidrag til den samlede blå økonomi.

4.8 Parallelt med den videnskabelige tilgang i meddelelsen er der også behov for at medtænke strategier for turisme i kystområder i processen. Det vil ikke alene skabe øget interesse for spørgsmålet i civilsamfundet, men også gøre det muligt at drage nytte af fordelene ved et integreret samarbejde mellem de to synsvinkler på processen. Som en generel regel skal al udvikling tilpasses miljøkrav og skabe nye muligheder.

4.9 Kommissionsmeddelelsen lægger stor vægt på videnskabelig forskning, som utvivlsomt er nødvendig for at bevare et sikkert økosystem, men der bør også være en holistisk tilgang til stede i den politiske beslutningstagning. Derfor er det vigtigt, at følgerne af havminedrift undersøges videnskabeligt og indarbejdes i alle politiske beslutninger. Det er afgørende at finde en god balance mellem behovet for at bevare havene og sikre økonomisk bæredygtighed, hvis der skal skabes fordele for forskning, økonomiske interessenter og samfundet som helhed.

4.10 Analyser af den blå økonomi bliver mindre troværdige, hvis der ikke tages behørigt højde for nedgangen i de traditionelle sektorer i den blå økonomi, såsom mindre fiskesamfund, søfart og turisme. Det er også nødvendigt at tage højde for følgerne af nedskæringerne i EU's budget for denne sektor.

4.11 De traditionelle sektors evne til at bidrage til større beskæftigelse må ikke undergraves. EU er tilstrækkelig selvforsynende inden for akvakultur til at kunne imødekomme efterspørgslen på fisk. Skibsværftsindustrien har også et enormt potentiale til at fremme beskæftigelsen. Hvis der tages hånd om behovet for at modernisere havneinfrastrukturen, vil det også øge beskæftigelsesmulighederne i væsentlig grad.

4.12 Nogle medlemsstaters innovationsstrategier understøtter allerede idéen om bæredygtighed og om »havene som en national prioritet«. Portugals nationale strategi for forskning og innovation for intelligent specialisering 2014-2020 er et eksempel på, hvordan miljøeffektiv søtransport i et søområde uden barrierer kan anvendes til bedre udnyttelse af skibsindustrien og integrere den bedre i såvel havnelogistikken som den globale logistik. Dette viser, at medlemsstaterne gør en indsats, og at den blå økonomi og Europas førerposition er vigtige faktorer på dette område.

4.13 EØSU mener, at de europæiske øer kan spille en særlig rolle i den blå økonomi inden for alle tre identificerede innovationsområder i sektoren, men især inden for havenergi. Derfor tilskynder udvalget Kommissionen til også at sætte særligt fokus på øerne i Europa i sin meddelelse, ikke kun på grund af den blå økonomis særlige effekt på disse områder, men også fordi de kan yde et bidrag til innovation.

Bruxelles, den 15. oktober 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
